Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 511298

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 april 2002
Kadaster deel/nr	82993/42

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Bodegraven	Bodegraven-Reeuwijk	Zuid-Holland

*Straat**	*Nr**	*House letter**	*Toev.**	*Postcode**	*Woonplaats**	*Situering*	*Locatie*
Kerkstraat	132			2411 AH	Bodegraven		
Kerkstraat	132 B	B		2411 AH	Bodegraven		

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Bodegraven	B			7654
Bodegraven	B			7640
Bodegraven	B			7639

*Omschrijving***

Inleiding

Ensemble van twee KAASPAKHUIZEN van de firma Noordhoek en Zn., gelegen tussen de Kerkstraat en Oude Rijn. Het kaaspakhuis dat met de voorgevel grenst aan de Kerkstraat is in 1926 gebouwd naar een ontwerp van architect Cornelis Zaal in opdracht van F. Noordhoek. Het pand werd ontworpen in de stijl van de Interbellum-architectuur. Het pakhuis staat met de voorgevel (noord) aan de Kerkstraat. Aan de achterkant (zuid) is het pand door middel van een éénlaags tussenlid verbonden met het oudere pakhuis aan de Oude Rijn, dat is ontworpen in een eenvoudige Neo-Hollandse Renaissancistische bouwstijl. Dit pakhuis uit het eind van de negentiende eeuw was oorspronkelijk een timmermanswerkplaats. F. Noordhoek verbouwde de werkplaats tot kaaspakhuis, mede vanwege de gunstige ligging voor transport aan de Oude Rijn. In het begin van de twintigste eeuw werd de kaas namelijk per schip vervoerd. De deur die zich oorspronkelijk bevond in de geveltop aan de Oude Rijn is in de jaren twintig vervangen door een venster. De dubbele houten deur daaronder heeft een houten borstwering gekregen. De zelfkazerij kent een lange geschiedenis in Bodegraven en omgeving. In 1882 werd de wekelijkse kaasmarkt in Bodegraven opgericht, waardoor de bedrijfsmatige productie en distributie van

kazen op gang kwam. In dekaaspakhuizen lagen de kazen in stellingen te rijpen. De stellingen, waarin de kazen regelmatig omgekeerd moesten worden om schimmel te voorkomen, vormden tegelijkertijd de constructie van de pakhuizen. In de lange zijgevels van de pakhuizen bevinden zich reeksen vensters, waarmee de ventilatie in de pakhuizen geregels werd om het rijpproces te bevorderen. Door middel van de luiken voor de vensters, kon het directe zonlicht geweerd worden.

Omschrijving

Het kaaspakhuis aan de Kerkstraat is op een rechthoekige plattegrond in een gele baksteen opgetrokken over twee bouwlagen onder een mansardedak met grijze tuile-du-Nord pannen en een goot op klampen. De gevels worden geleed door rechtgesloten vensters met houten kozijnen en gemetselde waterdorpels,onder hoge rollagen met bloktandlijsten in rode baksteen. De vensters zijn beschermd door tralies en voorzien van paneelluiken. Rondom in de gevels ijzeren muurankers en onder de vensters van de begane grond twee doorlopende rollagen in rode baksteen.

De symmetrische voorgevel (noord) telt drie vensterassen. Centraal in de geveleen dubbele paneeldeur met bovenlichten op de begane grond en op de eerste verdieping. Op de begane grond kruisvensters met glas-in-lood in de bovenlichten. Op de verdieping vensters met een roedenverdeling en bovenlichten. In de geveltop een zesdelig lintvenster. Alle gevelopeningen in devoorgevel hebben hardstenen waterdorpels en luiken aan de binnenkant van het pand. Onder de vensters op de verdieping, in een sierrand van baksteen en hardsteen, twee gevelstenen van hardsteen met de opschriften: "F. Noordhoek"en "Kaashandel". Langs de dakrand vlechtwerk en een bloktandlijst in rode baksteen.

In de zijgevels reeksen relatief kleine vensters, met als uitzondering het driedelige venster met bovenlicht en identieke enkele venster op de beganegrond in de oostelijke zijgevel. Deze vensters sluiten aan bij de voorgevel, hebben identiek glas-in-lood in de bovenlichten, maar ook tralies en luiken aan de buitenkant. Achter deze vensters bevindt zich een kleine kantoorruimte.

De achtergevel is opgetrokken in rode baksteen. Op de verdieping een dubbele paneeldeur met bovenlichten tussen twee smalle vensters met luiken. In de geveltop een driedelig venster met horizontale roedenverdeling. Langs de dakrand een houten windveer.

Het kaaspakhuis aan de Oude Rijn is op een rechthoekige plattegrond in een rode baksteen opgetrokken over twee bouwlagen onder een mansardedak met grijze bouletpannen. De gevels worden geleed door rechtgesloten zesruitsvensters met houten kozijnen en rood geglazuurde waterdorpels, onder segmentbogen met blokjes van gele verblendsteen. In de boogtrommels een blokpatroon van gele verblendsteen en rode baksteen. De vensters zijn beschermd door tralies en voorzien van paneelluiken. Rondom in de gevels speklagen van gele verblendsteen en ijzeren muurankers. Boven het trasraam een rollaag.

Ook de eindgevel aan de Oude Rijn (zuid) telt drie vensterassen. Centraal in de gevel, op de begane grond en op de eerste verdieping een dubbele houten deur.

Aan weerszijden van de deuren achtruits vensters met achtruits bovenlichten. In de geveltop een groot venster met een horizontale roedenverdeling en paneelluiken onder een rollaag met blokjes van gele verblendsteen. Langs de dakrand een houten windveer.

Van het interieur van beide pakhuizen zijn onder meer bewaard gebleven: de houten balkenvloeren, trappen en stellingen; de rails van de lorrie; en een takelsysteem voor de kazen.

Waardering

De twee kaaspakhuizen van de firma Noordhoek en Zn zijn van algemeen belang wegens cultuur-historische en typologische waarde als kenmerkende expressie van de kaasindustrie en -distributie die de sociaal-economische geschiedenis van de regio sterk heeft bepaald en ook landelijk van grote betekenis is.

De kaaspakhuizen zijn tevens van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde wegens de voor de respectievelijke bouwperiode kenmerkende toepassing van de eenvoudige Neo-Hollandse Renaissance en de Interbellum-architectuur.

Stedebouwkundig gezien zijn de panden van algemeen belang vanwege de beeldbepalende ligging aan zowel de Kerkstraat als de Oude Rijn.

Zowel het exterieur als interieur van de twee kaaspakhuizen zijn zeer gaaf.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen	Opslag	Kaaspakhuis

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024